

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.25.2.79-82>

Dido Sotiriu

Krvava prst

In ko mi noge ne bi preprečevale, kot dve ogromni trmasti muli, bi zbežal. Razum mi je nehal delovati. Tisti hip me ne bi mogli ustaviti niti vsi sveti, če bi se spustili na zemljo. Vrgel sem se ji v strasten objem. Edavié pa je ječala, ko sem jo napravil za svojo...

Ko sem se streznil in se mi je razum povrnil, sta me obšli občutki nežnosti in radosti. Na ustnicah sem začutil besede, prepojene z ljubeznijo, a te so tam tudi obstale. Trenutek me je našel in nepovabljeni sta se mi pred očmi prikazali podobi prijateljev Hristosa Golisa in Kostasa Panagoglosa. Prvi se me je ledeno dotaknil, drugi pa me je divje gledal z razjarjenimi očmi.

Skočil sem v zrak in stekel k reki. Um se mi je zameglil. Zdelo se mi je, da sem dušo popolnoma oskrnil z nekrščanskih dejanjem. Naše ljudstvo je stalo na robu smrti v bitki s Turčijo, jaz pa sem držal v objemu telo tega dekleta, ki je pripadalo stoletnemu sovražniku. Zgrabil sem cepec in se z besom spravil nad obleko. Edavié je prebledela in me pogledala, ne da bi kaj rekla. Ko bi jo le lahko, bi jo utopil sredi tiste reke, ki je tekla tako mirno in brezbrizno, medtem ko je okrog nje od samega veselja frfotalo na desetine metuljev in vrabčkov, ki niso vedeli za človeške viharje.

Kaj se mi bo zgodilo, moj Bog, kaj se mi bo zgodilo? Kam me bo zanesel ta novi val?

Edavié se tri dni ni prikazala v gumnu. Je bil to dober ali slab znak? Zgubljal sem svoj spanec in mir. Ko pa sem se četrty dan povzpел v gozd po les, sem za seboj slišal njene lahne korake. Obrnil sem se in jo zagledal, kako mi sledi. Ustavil sem, da bi jo počakal. Padla mi je v objem in brez besed bridko zajokala. In solze so privrele tudi meni v oči. Ne vem, koliko časa sva stala tako drug ob drugem, skupaj v sreči in nesreči, ampak to srečanje se mi je vtisnilo globoko v spomin. Še zdaj po več kot petdesetih letih se mi zdi, da jo vidim, kako si z rokami obupano zakriva obraz: »Kaj se mi je moralo zgoditi!«

Čez dva dni me je prišla iskat v gumno. Bila sva sama in sva se začela pogovorjati. Bila je živčna, skoraj prestrašena.

Živina cepa kakor muhe od težke bolezni, ki je padla na naše črede, je rekla. Bojim se, da je to nesrečo priklicala najina pregreha. Če izvejo moji starši, naju bodo ubili oba!

»Se bojiš ali morda obžaluješ?«

»Ne obžalujem in ne bojim se, ne zase, Manolis, samo zate mi je mar. Nočem, da bi se ti zgodilo kaj slabega zaradi mene. Ljubezen me je oslepila, da sem izgubila razsodnost. Ti si kristjan, jaz pa Turkinja. Zakoni so strogi. Poroka bo težka. Kaj si ti želiš od tega življenja tu, ko pa imaš toliko zemlje na smirnskih koncih?«

»Edavié, sem ji odgovoril, naredil sem vse, kar sem lahko, da bi pobegnil pred najino ljubeznijo. Zaneslo naju je. A kljub temu nočem, da misliš, da sva midva kriva za bolezen, ki je zadela naše črede. Takšno breme krivično teži tvoje srce. Razmišljati o poroki pa, kakor praviš, ta trenutek ne moreva...«

Deklica se je bojevala s svojimi solzami, potem pa se me je toplo oklenila.

»Kar boš ti hotel, Manolis, to se bo zgodilo,« mi je zašepetala.

Tisti večer nisem zatisnil očesa. Mučile so me skrbi zaradi Edavié. Močno sem se zapletel. Bal sem se, da bi se razvedelo za najino razmerje in bi se moral spreobrniti v islam, da bi jo poročil. Moral sem se hitro odločiti, pa naj je bila odločitev še tako težka. Zbežal bom! Svojo odločitev sem zaupal prijatelju Panagisu Dervenogluju, fantu, da mu ni para, iz Kukluce.

»Jo ljubiš?« me je vprašal.

»Ne vem. Edino, kar vem, je, da moram zbežati daleč proč od nje,« sem mu odgovoril. »Druge rešitve ne vidim.«

»Tudi jaz bi rad zbežal, povratka v bataljon ne bom prenesel. Vendar pa sva zelo daleč od domače zemlje. Beg se mi zdi težko izvedljiv.«

Globoko se je zamislil in potem odločno rekel:

»Hudiča, saj ti zaupam! S tabo pojdem! Uspelo ti bo, jaz pa boljše priložnosti ne bom dobil.«

Prevedla Sara Križaj

/.../

Dva dni sem se skušal vkrcati na vlak. Nazadnje se mi je uspelo ujeti za polomljena vrata in medtem ko je vlak peljal, sem splezal na streho. Takrat iz vasi prihajalo na tisoče žensk in otrok s kriki »Četaši!¹ Prihajajo! Prihajajo!« A vlaki se niso ustavljali, da bi sprejemali potnike. Znotraj vagonov je vladal popoln kaos.

1 Pripadniki paravojaških enot, prim. op. 7 k prevodu Ree Galanaki, »Stoletje labirintov« (op. prev.).

Obnoreli od strahu, besneči in povsem prestrašeni so se oboroženi vojaki in civilisti zapletali v spopade in streljali. In begunci zunaj so tekli na vso moč in rotili, preklinjali in grozili: »Brezbožneži! Zakaj nas zapuščate? Ustavite!« Vlak, ta črna zver, pa je sopihal in pihal ter spuščal žvižge, ostrejšje od rezila, da bi potisnil množico stran od tračnic.

Mislím, da smo potovali kakih šest ur, ko se je pozno ponoči vlak ustavil tako nenadoma, da je vse nas, ki smo viseli, vrglo dol kot izstrelke. Kolesa so zarezala skozi preštevilna telesa. Preživeli so skušali s pomočjo vžigalic in sveč prepoznati mrtve. Kriki žalosti so se razlegali v noči. Starši so skušali s klici najti svoje otroke in otroci so iskali starše. Vse zaman.

Padel sem na sveže preorano polje. Česa hujšega nisem utrpel. Počutil sem se omotično in utrujeno, želel sem si, da bi zaspal in se nikdar več ne prebudil. Ampak, življenje, še celo v takšnih trenutkih te je strah, da bi ga ne izgubil. Plazil sem se kakor kača in nato kot žival po vseh štirih, dokler se nisem zmozel postaviti pokonci in hoditi. Prerinil sem se v človeško množico, ki je stokala, udarjala in se zlivala zdaj sem in zdaj tja kot ujeta zver.

V moji bližini je taval otrok, ki je obupano klical imena svoje mame, dedka in babice. Opazil sem, da skuša držati korak vštric z mano. Postal je moja senca. V nekem trenutku, ko sem ga prehitel, mi je proseče zaklical: »Stric, ne zapuščaj me! Strah me je!« Prižgal sem vžigalnik in se sklonil, da si ga ogledam. Bil je deček največ osmih let, suhljat, s čisto obrito glavo.

»Kako ti je ime?«

»Stelios,« mi je odgovoril.

Stegnil sem svojo roko in ga prijel za njegovo. Trepetal je kot zmrzujoč ptiček. Hodila sva kot oče in sin. Vsakič ko sva se približala množici, je otrok s svojim visokim piskajočim glaskom klical: »Dedek, dedek!« Tedaj sem postal in mu pustil iskati.

Ah, sem premišljal pri sebi, se podobno dogaja tudi v moji vasi? Je Kostas odpeljal družino v Smirno še ob pravem času? Ali je čakal, da bi najprej pobral pridelek? Že pred časom sem jim pisal. Naročil sem jim, naj ne glede na to, kar se zgodi, zberejo kolikor denarja morejo in ga imajo pri roki, kajti sam Bog ve, kakšne nesreče nas lahko še doletijo. Že tri mesece od njih nisem dobil pisma, najhuje pa je bilo, da nisem prejel nobene vesti od brata Stamatisa, ki je bil tudi sam »nekje na fronti.« Zdaj pa, takoj ko se bomo vsi zbrali v Smirni, se bomo vkrkali na ladjo za kak Samos, in ko bo ta nevihta minila – saj bomo vendar le za korak stran – se bomo zopet vrnili v naše kraje.

Danilo se je. Z gora se je spuščala blede rožnata svetloba in se razlivala po sadovnjakih. Grozdje je prezrelo in neobrano viselo na trtah in drevesne veje so se šibile pod plodovi. Ah, da bi zdajle lahko šel na naša polja, s pesmijo na ustih, s cvetom, zataknenim za uho, in zraven sebe bi imel svojo Katino, jez-dila bi na našem žrebičku z dečkom na prsih. In da bi Turki prihajali na vrata in nas prijazno pozdravljali kot nekoč. »Aksamariniz, hair olsun, Çorbaci!«

»Ogur ola, efendi!« »Oh, Sekfiet, brat, naši bogovi se niso nikoli spravili. In kaj se bo zdaj zgodilo z nami?« »Ne çare? Onlari hap unatalim aziz hemseriler!«²

Otroku so začele otekati noge in komaj je še hodil. Da bi ga zapustil, mi srce ni dalo. Smilil se mi je. Začel sem spraševati na levo in na desno, da bi našel kakega njegovega rojaka. In tedaj se je pojavila neka ženska, ki ga je prepoznala in mu rekla: »Mali! Tvoj dedek te išče; kje si se pa izgubil?!«

Napotila naju je k izviru, kjer je bil stari mož na straži. Takoj ko je otrok to slišal, so mu zrasla krila in kar poletel je. »Greva, stric, hitro!«

Blizu vodnjaka sem zagledal starca v bregešah, ki je bil splezal na drevo, in si z roko senčil oči, ko je pregledoval ceste, pri sebi pa je izgubljeno stokal:

»Stelios! Stelios!«

»Dedek! Dedek!«

Možak je skočil z drevesa in ga močno objel.

»Vnuček! Stelios! Kje si bil, mali moj?«

Nekaj časa smo hodili skupaj. Dedek mi je pripovedoval o vsem, kar je pretrpel:

»Ko se je vlak ustavil, je moja ženo in hčerko vrglo na tla. Stara gospa, srečnica, je takoj umrla. Moji hčerki so kolesa odtrgala noge. 'Moje noge, očka! Moje noge,' mi je rekla! Ah, moja mala punčka...«

Otrok se je skrčil vase in se stresel.

»Potem je omedlela. Hotel sem jo stisniti v svoj objem. Pa nisem mogel. Padla sva na tla, sople sva. 'Očka,' mi je rekla, 'kje je moj mali Stelios!' Šel sem, sem in tja. Klical sem. Potem sem se vrnil k njej. 'Stelios, očka! Teci, pohiti! Pusti mene!' Položil sem jo ob drevesni štor, da je ljudje in konji ne bi potep-tali. Potem sem se podal na pot, klical sem in poizvedoval. 'Tamle mora biti,' mi je rekel sorodnik mojega sina, in pokazal na goro. Gremo, striček Stilianos, noge naprej, srce nazaj, tjale! Kako sem te pustil, hčerkica moja, moja mala, da te raztrgajo divje zveri!«

»Mami moja! Mamica moja,« je zajokal otrok in obupano skrtil obraz med svoje male dlani.

E, pri vseh na svetu, vi, veliki pomembneži, ste že kdaj slišali tak glas?

»Greva k mamici, dedek!«

»Greva, sinko, greva!«

Številni, ki so slišali zgodbo, so se tedaj oglasili:

»Stari, se ti je zmešalo? Hočeš, da umreta ti in še otrok?«

»Prišli so Pehlivanovi četaši!«

Stari mož in njegov sin sta nam obrnila hrbet in tekla nazaj! Noč je prekri-la zemljo. Tega sveta že ni ustvarila božja roka. Ne, prav zares ga ni.

Prevedla Eva Avguštin

2 »Kaj imamo od tega, rojaki...dajte, pozabimo na vse skupaj...«